

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ СТРАТЕГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
РЕГІОНАЛЬНИЙ ФІЛІАЛ У МІСТІ ЛЬВОВІ**

**ЄВРО-2012 ЯК ЧИННИК МОДЕРНІЗАЦІЇ
РЕГІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК**

Львів-2012

ББК 65.88
УДК 339.924..655
Є 94

Автори аналітичної доповіді:

Воротін В.Є., д. держ. упр., проф.,
Волошин В. І., к.е.н.,
Васильців Т. Г., д.е.н., доц.,
Мокій А. І., д.е.н., проф.,
Мікула Н. А., д.е.н., проф.,
Борщевський В. В., д.е.н., доц.,
Засадко В. В., к.е.н.,
Ляш О. І., к.е.н., доц.;
Мігущенко Ю. В., к.е.н.,
Лушак Р. Л., к.е.н.,
Льчук О. О., к.е.н.

Євро-2012 як чинник модернізації регіональних економік : матер. «круглого столу» 30 травня 2012 р. / за ред. Т. Г. Васильціва, В. І. Волошина. – Львів: Ліга Прес, 2012. – 164 с.

ISBN 978-966-397-157-8

Збірник містить аналітичну доповідь та виступи науковців, презентовані на засіданні «круглого столу» «Євро-2012 як чинник модернізації регіональних економік», який відбувся 30 травня 2012 р. у Регіональному філіалі Національного інституту стратегічних досліджень у м. Львові.

Електронна версія: <http://lv.niss.gov.ua/>.

За повного або часткового відтворення матеріалів даної публікації посилання на видання обов'язкове

© Регіональний філіал Національного інституту стратегічних досліджень у м. Львові, 2012

Таким чином, чемпіонат з футболу Євро-2012 став каталізатором створення та модернізації інфраструктурних об'єктів, що посприяло регіональному розвитку економіки України. Надлишок фінансових ресурсів Китаю, зумовлений швидким економічним зростанням країни, відкриває для України перспективи подальшого інвестиційного співробітництва. Щороку збільшується зацікавлення китайських підприємницьких кіл до активної співпраці та впровадження ресурсів у розвиток інфраструктурних об'єктів, модернізацію провідних галузей економіки, створення спільних підприємств та використання досвіду вітчизняних конструкторів у виробничих цілях, що свідчить про значні перспективи двосторонньої торговельно-економічної та інвестиційної співпраці.

ПРИХОДЬКО В.Л.,
*провідний науковий співробітник РФ НІСД в м. Ужгороді,
к.і.н., с.н.с.*

ЕКОЛОГО-ТУРИСТИЧНІ КЛАСТЕРИ: ПОТЕНЦІЙНА СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ

Наукою й практикою майже не досліджено особливостей переходу від галузевого підходу управління економікою до кластерного. Не вироблено системи організаційно-економічних інструментів, що забезпечують екологізацію регіонального розвитку.

Ціль дослідження: узагальнити наявні передумови створення і функціонування регіональних кластерів на базі досвіду функціонування таких в лісовій та туристичній галузі Закарпаття, дослідити екологізацію державного і регіонального розвитку.

Територія України має унікальний комплекс фізико-географічних, ландшафтних, гідрологічних, структурно-геологічних і інших параметрів, що сприяло формуванню значної кількості видів і обсягів природних ресурсів. Найбільш коштовними серед природних ресурсів, по оцінках Ради з вивчення продуктивних сил України, є земельні (72 %) і мінерально-сировинні (26 %) ресурси¹.

¹ Національна доповідь України про гармонізацію життєдіяльності суспільства в навколишньому природному середовищі. Спеціальне видання до 5-ї Всесвропейської конференції міністрів навколишнього середовища «Довкілля для Європи». – Київ, 2009. – 63 С.

Коштовність земельних і мінерально-сировинних ресурсів не зменшує економічного й екологічного значення водних, лісових, рекреаційних ресурсів, тваринного і рослинного світу для створення належних умов життєдіяльності і збалансованого розвитку держави.

Нинішній стан використання природних ресурсів залишається в більшому ступені успадкованим з минулих часів, особливо техногенно перевантажених регіонів України. У той же час при проведенні необхідної політики відтворення природних ресурсів є підстави розраховувати на підвищення природно-ресурсного потенціалу збалансованого розвитку. Необхідність рішення даних питань широко відзначається на державному рівні.

Так, у Стратегії економічного і соціального розвитку України (2004-2015 рр.)² підкреслена важливість задачі постійно і послідовно вирішувати поточні і перспективні питання екологічної безпеки й охорони навколишнього природного середовища.

В Україні з початком розбудови державності на нових соціально-економічних засадах актуальним є питання регіонального економічного розвитку. Регіональна політика України повинна враховувати тенденції розвитку різних регіонів країни і відповідно застосовувати різні інструменти для його стимулювання. Нині існує багато проблем, пов'язаних з виробленням комплексної та раціональної політики щодо регіонів, яка б відповідала вимогам сучасної економіки³.

Галузева логіка управління економічним розвитком багато в чому застаріла, стає поняттям віртуальним – немає ні об'єкта, ні суб'єкта її розвитку. Проте автори більшості регіональних стратегій і програм соціально-економічного розвитку як і раніше працюють в старій логіці, в термінах управління нею. Нові підходи передбачають застосування непрямих впливів на промисловий розвиток через створення умов для розвитку бізнесу. Кластерний підхід є одним з них.

Кластер представляє собою мережу постачальників, виробників, споживачів, елементів промислової інфраструктури, дослідниць-

² Стратегія економічного та соціального розвитку України на 2004–2015 рр. «Шляхом Європейської інтеграції» / Авт. кол : А.С. Гальчинський, В.М. Гесць та ін. – К.: ІВУ Держкомстату України, 2004. – 416 с.

³ Коваль О. М. Структура і функції державного регулювання управління ринком праці в Україні / О. М. Коваль // Вісник УАДУ. – 2010. – № 4. – С. 244-252.

ких інститутів, взаємопов'язаних в процесі створення доданої вартості. Даний підхід засновується на обліку позитивних синергетичних ефектів регіональної агломерації, тобто близькості споживача і виробника, мережевих ефектах та дифузії знань і умінь за рахунок міграції персоналу і виділення бізнесу. Незважаючи на глобалізацію, що постійно обговорюється зараз, і транснаціоналізацію, що стосується економіки, кластери не втрачають свого значення. В умовах глобалізації джерелом конкурентоздатності регіонів стає вдале використання місцевих особливостей.

Приведемо лише деякі переваги, які дає кластер. Для держави: збільшується кількість платників податків і база, що оподатковується (центри управління малим і середнім бізнесом, як правило, знаходяться на тій самій території, що і сам бізнес, на відміну від вертикальних корпорацій); з'являється зручний інструмент для взаємодії з бізнесом; знижується залежність від окремих бізнес-груп; з'являються основи для диверсифікації економічного розвитку території. Для бізнесу: поліпшується кадрова інфраструктура; з'являється інфраструктура для досліджень і розробок; знижуються витрати; з'являються можливості для більш успішного виходу на міжнародні ринки.

Оцінка можливості впливу кожного регіону на сталість його економіки та країни в цілому набуває нині особливого значення. Ступінь впливу на сталість економічного розвитку країни реалізується через систему кількісних показників-індикаторів, які змінюються в міру зрушень у соціально-економічному стані суспільства та пріоритетах його розвитку. Вони повинні допомагати державним регіональним органам влади приймати управлінські рішення, що максимально впливають на процеси суспільного виробництва з метою забезпечення сталого економічного розвитку⁴.

Особливості впровадження кластерів в Україні: необхідна наявність формальної інституціональної структури, що координує розвиток кластера, створеної за участю компаній, що входять у кластер. Основним завданням регіональної політики повинно стати випередження потенціалу нових виробничих кластерів, а також найшвидша підтримка їх майбутнього розвитку заходами економічної політики та формування комфортного середовища для виконання ними податкових зобов'язань, тобто для добровільної сплати податків.

⁴ Зайцева Л. Оцінка смілості розвитку економіки регіону / Л. Зайцева // Управління сучасним містом. – 2009. – № 1. – С. 31–36.

Найсучасніші дослідження регіонального розвитку показують, що джерелами і факторами економічного зростання територій є так звані кластерні механізми або локальні мережні територіально-виробничі системи-кластери⁵.

На сучасному етапі розвитку нашої держави повинний бути застосований етап, заснований на інноваційній моделі зростання. Дана модель припускає активне впровадження у вітчизняну практику процесів екологізації економіки як на державному, так і на регіональному рівнях управління.

Екологізація державного і регіонального розвитку – це закономірний процес подальшого удосконалення економічних відносин і досягнутого рівня розвитку продуктивних сил, заснований на екологічно орієнтованій інноваційній політиці держави і регіонів з метою забезпечення ресурсно-екологічної безпеки держави і його територій відповідно.

Як свідчить інвентаризація наявної туристичної інфраструктури вздовж основних доріг переміщення гостей та учасників чемпіонату Європи 2012 з футболу та поблизу пунктів перетину кордону Закарпатської області, створена мережа туристично-рекреаційних та еколого-охоронних об'єктів, яка нараховує близько 80 закладів, що дозволяють розмістити та забезпечити сервіс понад 4 тис. туристів одночасно. Поблизу таких об'єктів об'єднана необхідна інфраструктура та мережа садиби зеленого сільського туризму.

Серед еколого-туристичних об'єктів слід відзначити 105 нових туристичних маршрутів т.з. Карпатського туристичного шляху, загальною протяжністю 380 км, спа-комплекси - готелі в мм. Свалява, Берегово, та сс. Шаян, Нижнє Солотвино на базі джерел термальних та мінеральних вод. Ці та інші об'єкти представляють собою матеріальну основу розбудови реальних еколого-туристичних кластерів.

Основи державної і регіональної екологічної політики закладені в «Основних напрямках державної політики України в області охорони навколишнього середовища, використання природ-

⁵ Давиденко І.В. Розвиток кластера у контексті структурних перетворень регіонального рекреаційного комплексу / І.В. Давиденко // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки, 2008.- Черкаси: ЧДТУ.- 2008. – С. 132-136.

них ресурсів і забезпечення екологічної безпеки»⁶. Досвід Закарпаття свідчить, що успішне впровадження національної екологічної політики в Україні залежить від її здійснення на регіональному рівні. Саме тому система організаційно-економічних інструментів сприяє мобілізації природно-ресурсного потенціалу на регіональному рівні господарювання.

Інноваційна модель розвитку, що визнана авторами багатьох досліджень в якості базової моделі, припускає нове осмислення даного питання. Поряд з державними і регіональними органами влади до рішення екологічних задач на регіональному рівні повинні залучатися як суб'єкти бізнесу, так і представники громадськості. Максимально інтенсивне впровадження у вітчизняну практику останніх досягнень науки буде сприяти одержанню максимального ефекту при реалізації екологічної політики на регіональному рівні.

У якості пріоритетних завдань регіональних органів влади, варто визначити наступні: визначення найбільш гострих ресурсно-екологічних проблем регіонів, ранжирування їх за ступенем небезпеки з урахуванням специфіки й особливостей регіонального розвитку; вироблення системи інвестиційних заходів, спрямованих на рішення цих проблем; диверсифікованість можливих джерел фінансування екологічної сфери регіону; створення екологічної інфраструктури, що сприяє залученню бізнесів-структур до рішення екологічних задач; контроль за фінансуванням і реалізацією екологічно орієнтованих регіональних інвестиційних програм; стимулювання науково-дослідних робіт, спрямованих на розробку теоретико-методологічної і методичної бази по поглибленню вже існуючих, а також розробка нових організаційно-економічних механізмів екологічного управління як на регіональному рівні, так і на рівні конкретного суб'єкта господарювання.

Економічна мотивація в екологічній сфері господарювання може бути виражена через наступну систему податкових стимулів, реалізованих як на державному, так і на регіональному рівнях управління: застосування системи спеціальних податкових режимів

⁶ Об основных направлениях государственной политики Украины в области охраны окружающей среды, использования природных ресурсов и обеспечения экологической безопасности. Постановление Верховной Рады Украины від 5 березня 1998р. № 188/98 – ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 38-39.

для суб'єктів господарювання, що впроваджують у практику екологічно орієнтовані інвестиції; пряме стимулювання за допомогою надання субсидій; непряме стимулювання через уведення системи квот на користування природними ресурсами; непряме стимулювання за допомогою державного фінансування інвестиційних процесів по створенню ринкової інфраструктури екологічної орієнтації.

Вище зазначене, а також досвід функціонування міжнародних кластерів, біосферних заповідників та євро регіонів в прикордонні України, Словаччини, Угорщини та Польща свідчить про те, що кластерний розвиток може бути змістовною складовою сталого розвитку Українських Карпат з урахуванням підготовки до подання Україною заявки на проведення Зимових Олімпійських ігор 2022 року, інфраструктурної розбудови суміжних територій Львівської, Закарпатської та Івано-Франківської областей, в яких можливе розміщення відповідних об'єктів туристично-рекреаційної сфери.

СКРИПКО Т.О.,

доцент кафедри менеджменту ЛКА, к.е.н., доц.

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ПІДГОТОВКИ ДО ЄВРО-2012 НА РОЗВИТОК МАЛОГО БІЗНЕСУ ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ

На розвиток ринкових механізмів, відкритість економіки і заохочення підприємств до інвестицій все більший вплив чинять зміни інституційних умов. Наш інтерес викликало питання, наскільки ця теза підтверджується реальними умовами підготовки й проведення найгучнішої за всю історію України спортивної мега-події. Оскільки, як відомо, неможливо осягнути неосяжне, отож розглянемо здобутки, проблеми й перспективи розвитку малого бізнесу у галузі туризму у світлі Євро-2012.

Структурна модернізація індустрії гостинності залежить від таких чинників макроекономічного характеру, як внутрішня і зовнішня політична стабільність, законодавство, інвестиційна політика, використовувані важелі регулювання економіки, інвестиційний клімат.

Зауважимо, що забезпеченість готелями у нас набагато нижча, аніж в Європі, хоча темпи приросту за останні 3 роки сягнули 8%. За 2 останні роки у країні побудували або реконструювали 130 готелів.